

SAMLAREN

T I D S K R I F T

F Ö R

S V E N S K L I T T E R A T U R H I S T O R I S K
F O R S K N I N G

⋮

NY FÖLJD. ÅRGÅNG 31

1950

U P P S A L A 1 9 5 1

S V E N S K A L I T T E R A T U R S Ä L L S K A P E T

UPPSALA 1951

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI AB

506603

båda skaldernas inställning till liberalismen hade avsevärda likheter. Valerius' dikt *Det Gamla och det Unga*, tryckt i Svenska Biet 11.1 1842, riktar sig sålunda mot det i hans tycke pietetslösa och alltför lössläppta i den liberala förkunnelsen, mot publicistiken, föraktet för de klassiska språken o. s. v. Dikten saknar dock hettan i Tegnér's utfall; Valerius var mera försonlig och smidig. 1841 då Valerius avkopplats från sitt ämbete och befann sig mitt uppe i det stora tullbalans-målet, som förmörkade hela hans ålderdom, hade han ju också god anledning att skriva: »De stunda, / Jag vet det, många faror och besvär». Slutstrofens religiösa resignation är också vanlig hos honom: »Men jag vill vandra tryggt, rätt fram — och blunda: / All väg bär hemåt, som till grafven bär». Den 5 nov. 1841 skrev han till Beskow: »Undra ej att i mina sednare rimmade fantasier grafven så ofta förekommer. För den lidande och lefnadströtta är denna tankebild naturlig, ja nästan ljuf». Holmberg karakteriserar träffande stämningen i *Nattvandrar* som oro och trötthet men med en strimma av mod i resignationen (s. 30). Man kan därvid tillfoga, att det är en god karakteristik av Valerius' själstillstånd vid den tiden.

F. ö. är det givetvis så, att Valerius och Tegnér, utgångna som de voro från delvis samma förutsättningar, ha mycket gemensamt både i stil och känslvärld. Redan vid seklets början hade de vittra stockholmarna tillskrivit Valerius Tegnér's dikt Nelson och Pitt.

Nils Nilsson.

Ola Hansson och Bellman.

Före den egentliga debuten med Dikter 1884 publicerade Ola Hansson under signaturen Rurmar en rad »Sydsåkanska bilder» i tidningen Nya Skåne våren 1880. Den sydsåkanska bilden n:o 5, med titeln Höst, stod i numret för den 13/4:

Hej, hvilket fläng
uppå åker och äng!
Ja, nu är ej tid
att sitta i frid
och äta och dricka
och hicka och nicka
och sova och gäspa
och dra' sig och läspa.
Ratsch, hvad det går!
Hör, huru Per
han pustar och svär!
Nej, sicken han ser
nu på Anna och ler!
Och drängarne flina,
och töserna grina
och peka och pladdra
och binda och taddra!
Ratsch, hvad det går!

»Puh, det är hett.
Lackande svett
betäcker vår kropp
från tå till topp.
Nog få vi arbeta
och slita och streta,
men glad uti hågen
är »syngjerslättspågen».
Ratsch, hvad det går!
Hugg då för två
du pojke, gå på,
ty dagen går fort
och fältet är stort!
Så arbet' och nöje
och allvar och löje
vi binda tillsamman.»
Ratsch, hvad det går!

Raske gosse, meja du skörd åt fosterland.
Nog gör du bättre dagsverk än krigarns mördarhand!
Goda flicka, bind du den tunga sädeskärf!
En fattig mor dig tackar för redligt fullgjordt värf.

Hjalmar Gullberg nämner dikten i förbigående i inledningen till Ola Hanssons efterlämnade skrifter och betecknar den som »ett föga lyckat försök i bellmansk stil».¹ Dikten är onekligen monstruös men har ändå ett omiskännligt bellmanskt tycke. Direkta paralleller till Bellman vimlar i snart sagt varje rad. T. ex.:

Hansson:

Ja, nu är ej tid / att sitta i frid
och äta och dricka / och hicka och nicka

Bellman, Fredmans sång n:o 14:

Men framför alt så skulle jag dricka
Och så nicka / Och så hicka / Och
så dricka

¹ Ola Hansson, *Efterlämnade skrifter* 2, s. 22.

Hansson: *Bellman, Fredmans epistel n:o 33:*
 Nej, sicken han ser / nu på Anna och Hvad jag ser! / Ulla ler.
 ler!

Hansson: *Bellman, Fredmans epistel n:o 5:*
 Nog få vi arbeta / och slita och streta Låt oss streta / Arbeta

I Nya visor (1907) ingår cyklerna Brydestuan och Gamla gardet. Ögonblicksbilderna från dansen i brydestuan har en atmosfär och en snabbhet i turneringen, som starkt påminner om de bellmanska krogdanserna. Man kan också direkt jämföra Brydestuan n:o V:

På rappa ben
 vid rökigt sken
 af flämtande hemmastöpt präsa

med de två första verserna i epistel n:o 3:

Hvita ben!://:
 Si Ljus och Lampors sken.

Att associera de försupna och sporadiskt studerande överliggarna i Gamla gardet med bellmanska krogkunder ligger inte så fjärran. Ola Hansson har gjort det. I denna cykel brukas direkt anföring för att ge skildringen åskådligt liv (n:o I, V, VI, VII). Serveringsflickan Anna blir krognyrm; till henne riktas bönen — beställningen: Käraste Anna, bulla nu opp!, vilket kan sammanställas med liknande välkända upptakter i ett flertal bellmansdikter. Ytterligare stilsinflenser skulle kunna anföras, men dessa får räcka som exempel. Man kan bara tillägga att det, åtminstone i Nya visor, förmodligen var fullt medvetet som Hansson tog upp bellmanska stildrag.

År 1907 besökte Ola Hansson Stockholm och skrev i samband därmed de stockholmsdikter, som ingår i På hemmets altare (1908). Där hyllades Bellman. Hansson uppsöker Bellmans grav:

Carl Mikael Bellman. Stilla på din grift
 en krans jag lägger, — mer af lif än skrift.
 Sin doft den har ifrån min ungdoms gamman;
 min mannainsikt har den bundit samman.
 (I Klara 3)

Vid ett besök på Haga uppenbarar sig Carl Mikael med lutant:

— — — och opp
 han stämmer hymn af solfylld gråt,
 koral af drucken vällustlåt. —
 (På Haga 2)

Under sin verksamhet som introduktör av svensk litteratur i Tyskland skrev Ola Hansson 1894 Ein schwedischer Liedersänger. Artikeln avser egentligen Fröding men inledes med ett uppskattande avsnitt om Bellman.¹

»Die Bellmanslieder, diese merkwürdige Mischung von derbster Realistik und geläuterster Poesie, sind das hohe Lied des schwedischen Junggesellenlebens geworden . . . für viele war vielleicht dies die einzige Poesie der Jugendtage . . . So kommt es, dass Bellman Schwedens Nationalheros geworden ist, — zusammen mit Karl XII., und mit tieferem, unvergänglicherem Recht als dieser . . . Und jeden Abend, in jedem Winkelchen, wo nur zwei oder drei Namen des heiligen Punschens versammelt sind, steht der alte, ewig-junge Liedersänger sofort mitten unter ihnen».²

¹ Frödings betydelse för de visartade dikterna bör observeras.

² *Efterlämnade skrifter* 5, s. 143 f.

Även det biografiska materialet ger hållpunkter. I Ur minnet och dagboken berättar Ola Hansson, att han under skoltiden var andre tenor i en dubbelkvartett.¹ De musikälskande gossarna klädde ut sig à la Bellman, rökte cigarr, söp och sjöng Vila vid denna källa. I När vi började skriver Ola Hansson: »Vid öfre bordsändan i de lag, jag i min ungdom satt uti, presiderade alltid fader Bellman.»² Man minns hur Pelle i »Gardet» med bravur brukade exekvera epistel n:o 3.³

Nils A. Bengtsson.

¹ S. 29 ff.

² S. 169.

³ På flera ställen i *Resan hem*, t. ex. 1, s. 8.